

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Співробітництво України з країнами Європейської співдружності, що розширюється, зумовлює модернізацію освіти у сфері навчання іноземних мов і, зокрема англійської, як засобу міждержавного спілкування. Саме тому випускники вищих навчальних закладів повинні володіти нею на такому рівні, що забезпечував би англомовну комунікацію як у повсякденному житті, так і в галузі обраної ними професійної діяльності.

Натомість при цьому спостерігається невинуватана тенденція до скорочення навчального навантаження, що відводиться на заняття з іноземної мови. У цій ситуації актуальним стає пошук таких форм і методів навчання, які б розвивали у студентів уміння свідомої самоорганізації процесу засвоєння знань.

Методологічні засади самонавчання як структурного компонента розвитку особистості розроблялися такими науковцями, як С. Гончаренко, І. Зязюн, Г. Костюк, В. Кремень, В. Ледньов, В. Луговий, О. Савченко.

Лінгводидактичну сутність іншомовного самонавчання досліджували – І. Берман, О. Бігич, Р. Мартинова, О. Петрашук, В. Плахотник, О. Тарнопольський, А. Хуторської.

Визначались окремі аспекти іншомовного самонавчання. Так, учені Н. Бондарєва, К. Єсипович, Н. Фадєєва довели доцільність самостійного виконання студентами творчих завдань у позааудиторний час. М. Качалов, Г. Кузнєцова, С. Шатілов обґрунтовували правомірність самостійного виконання вправ із закріплення матеріалу, що вивчався, як на заняттях, так і під час позааудиторної роботи. Такі вчені, як Дж. Дьюї, Т. Ільїна, Т. Караєва, Є. Полат, Т. Сахарова, А. Штейнмец пропонують розвивати вміння іншомовного самонавчання шляхом залучення студентів до розробки професійно-орієнтованих

проектів для вирішення відповідних виробничих завдань засобами іноземної мови. Я. Булахова, О. Каменський, Л. Петльована, І. Чирва розробляли методики самовдосконалення іншомовних знань за допомогою комп'ютерних технологій як допоміжних елементів процесу навчання. О. Огурцова, Т. Петрова, П. Сердюков, П. Сисоєв довели можливість та ефективність іншомовного самонавчання з використанням Інтернет-ресурсів як складової частини процесу навчання, трансформуючи його у «змішаний навчальний процес».

Безумовно, всі ці та багато інших досліджень, присвячених розв'язанню проблеми іншомовного самонавчання, конкретизували способи самостійного набуття іншомовних знань як у навчальній, так і в позанавчальній час. Проте, не було вичерпано весь потенціал самого процесу самонавчання, здатностей студентів до його організації та наявного в них лінгвістичного досвіду. У зв'язку з цим, у практиці навчання у вищі виникла суперечність між потребами молоді в оволодінні іноземною мовою на соціально-професійному рівні і неможливістю досягнення цієї мети як через скорочення навчального часу, так і через відсутність методики іншомовного самонавчання, яка б урахувала зазначені резерви. Це зумовило вибір теми дисертації «Розвиток умінь самонавчання англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей у процесі позааудиторної роботи».

Зв'язок дослідження з науковими планами, програмами, темами. Дослідження здійснювалось у межах наукової теми кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів «Теорія і практика інтегрованого навчання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах України» (державний реєстраційний номер 0109U000201), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський на-

ціональний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». Тема дослідження затверджена вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 9 від 28 квітня 2011 р.) й узгоджена в Раді з координації досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 6 від 14 червня 2011 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити методику самонавчання англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей у процесі позааудиторної роботи.

Завдання дослідження:

1. Уточнити сутність поняття «іншомовне самонавчання» і виявити його лінгводидактичні особливості.
2. Проаналізувати методи розвитку вмінь іншомовного самонавчання у вітчизняній та зарубіжній педагогіці.
3. Обґрунтувати роль творчої і рефлексивної активності студентів у процесі іншомовного самонавчання.
4. Виявити види іншомовного самонавчання та спроектувати лінгводидактичні моделі їх реалізації.
5. Розробити алгоритми методичних дій із розвитку вмінь самонавчання англійської мови у процесах читання і письма й перевірити ефективність розробленої методики за спеціально встановленими критеріями.

Об'єкт дослідження – процес розвитку вмінь іншомовного самонавчання студентів гуманітарних спеціальностей у позааудиторний час.

Предмет дослідження – методика розвитку вмінь іншомовного самонавчання студентів гуманітарних спеціальностей у процесі позааудиторної роботи.

Гіпотеза дослідження: ефективність іншомовного самонавчання студентів у процесі позааудиторної роботи залежить від реалізації таких умов:

- у процесі читання: самостійного відбору

додаткового автентичного матеріалу з теми, що вивчається; створення на його підставі вторинного тексту з метою поглиблення набутих знань і відтворення нової інформації в ситуаціях реального мовленнєвого спілкування;

– у процесі письма: самостійного ознайомлення з додатковим автентичним матеріалом з теми доповіді; написання доповіді на підставі власного плану й використання нової інформації для підтвердження чи спростування суперечливих ідей, а також відтворення підготовленого тексту у відповідних мовленнєвих ситуаціях.

Методи дослідження:

теоретичні: вивчення й аналіз педагогічних, психологічних і лінгводидактичних досліджень, концепцій іншомовної самоосвіти та методів самонавчання іноземних мов з метою обґрунтування змісту і структури самонавчання англійської мови в позааудиторний час, зокрема вивчення переваг та недоліків чинної системи самонавчання і засобів нівелювання останніх; педагогічне моделювання з метою визначення ланок моделей самонавчання англійської мови у процесах читання та письма і форм їх взаємозв'язку; прогнозування засобів удосконалення методики англійської самонавчання в позааудиторний час за рахунок розвитку рефлексивної активності студентів з метою визначення мовленнєвих дій щодо самостійного розширення словникового запасу та самостійного відбору англійської автентичної інформації з тем, що вивчаються; узагальнення, систематизація та конкретизація результатів порівняльного аналізу розробленої методики самонавчання іноземних мов з наявними методами розвитку вмінь самостійної роботи студентів у процесі опанування іноземних мов під керівництвом викладача з метою перевірки її ефективності;

емпіричні: опитування, анкетування та тестування уча-

сників експерименту з метою виявлення їхнього ставлення й мотивації до іншомовного самонавчання за чинною та розробленою методиками; науково-педагогічне спостереження за процесом виконання вправ із самостійного навчання мовного та мовленнєвого матеріалу з метою вивчення реальних дій викладачів щодо розвитку у студентів навичок самостійної роботи з іноземних мов; організація і проведення констатувального та формувального етапів експерименту: першого – для визначення ефективності чинної методики іншомовного самонавчання; другого – для перевірки ефективності розробленої методики і порівняння її з чинною.

База дослідження. Дослідження проведено на базі гуманітарних факультетів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. До основного методологічного експерименту було залучено 317 студентів.

Наукова новизна дослідження: уперше уточнено сутність поняття «іншомовне самонавчання» та встановлено його лінгводидактичні особливості; проаналізовано методи розвитку вмінь іншомовного самонавчання та виявлено відповідні і невідповідні їм навчальні дії; обґрунтовано роль творчої та рефлексивної активності студентів для досягнення вмінь іншомовного самонавчання; спроектовано лінгводидактичні моделі процесу іншомовного самонавчання шляхом читання та письма; розроблено алгоритми методичних дій щодо досягнення вмінь іншомовного самонавчання у процесах читання і письма; перевірено ефективність запропонованої методики за спеціально встановленими критеріями. Уточнено поняття «іншомовне самонавчання». Подальшого розвитку набули теорія і практика самонавчання англійської мови, форми їх

самоконтролю та самооцінки.

Практична значущість одержаних результатів полягає у розробці: курсу лекцій та практичних занять з теми «Методика самонавчання англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей»; інтегрованого курсу «Global environmental problems of today and ways to solve them» для студентів технічних і гуманітарних спеціальностей.

Результати дослідження впроваджувались у навчальний процес: інституту енергетики та екології Одеської державної академії холоду (акт про впровадження № 32 від 12.09.2011 р.), гуманітарних факультетів: Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського (акт про впровадження № 26.1/792 від 15.05.2012 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка (акт про впровадження № 71733/03 від 13.06.2012 р.), Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (акт про впровадження № 3119 від 29.11.2012 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечено теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням комплексу методів, адекватних предмету, меті і завданням дослідження, обсягом вибірки, якісним та кількісним аналізом експериментальних даних із застосуванням методів математичної статистики, апробацією й упровадженням результатів експерименту у практику роботи вищих навчальних закладів.

Апробація основних положень і результатів дисертації здійснювалася на *міжнародних*: «Теория и практика формирования иноязычной коммуникативной компетентности у студентов ВНЗ» (Одеса, 2008), «Теоретические и методологические проблемы современного образования» (Москва, 2010), «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД» (Переяслав-Хмельницький, 2013); *всеукраїнській*: «Научно-иссле-

довательская работа в высших учебных заведениях: Опыт и проблемы» (Одесса, 2011); *міжвузівській*: «Коммуникативно-когнитивный подход к преподаванию филологических и психолого-педагогических дисциплин» (Євпаторія, 2011) *конференціях*.

Публікації. Результати викладено у 13 публікаціях автора, з яких: 6 – у фахових наукових виданнях України, 5 – у матеріалах наукових конференцій, 1 – у виданнях навчально-методичного характеру (у співавторстві), 1 - у зарубіжному електронному фаховому виданні (Росія).

Особистий внесок здобувача у співпраці [13] полягає у розробці вправ та методичних рекомендацій до них.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 5 додатків. Основний текст дисертації викладено на 170 сторінках. Робота містить 3 схеми, 12 таблиць, що займають 14 сторінок основного тексту. Список використаних джерел містить 219 найменувань, з них 49 іноземною мовою, й займає 20 сторінок. Додатки подано на 19 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, методи дослідження; розкрито його наукову новизну і практичну значущість, наведено дані щодо апробації основних положень дисертації і впровадження одержаних результатів.

У *першому розділі* «**Теоретичні засади розвитку вмій самонавчання англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей у процесі позааудиторної роботи**» уточнено сутність поняття «іншомовне самонавчання» як структурного компонента процесу самоосвіти особистості. Доведено, що самонавчання є розгорнутим процесом, в якому студент бере на себе відповідальність за власне на-

вчання, включаючи: встановлення цілей і визначення структури змісту самонавчання; розробку та планування навчальних дій; організацію й управління своєю діяльністю, а також оцінювання її результатів.

За своєю структурою процес самонавчання не відрізняється від процесу навчання; він включає ті самі складові ланки і розгортається за тією самою траєкторією пізнання: від цілепокладання до структури змісту, а від неї до методів засвоєння змістових елементів та контролю результатів навчання. За своєю організаційно-мотиваційною сутністю він не адекватний процесу навчання, що ґрунтується на державних навчальних планах і програмах і здійснюється за ініціативою викладача обраними ним методами.

Лінгводидактичними особливостями процесу іншомовного самонавчання є: *самостійне цілепокладання* під час вивчення іноземної мови у процесі позааудиторної роботи. Воно полягає в постановці узагальнених освітніх цілей, адекватних загальноосвітнім і часткових освітніх цілей, відповідних діям, що самостійно плануються студентами; *самостійне програмування навчальної роботи з мовним і мовленнєвим матеріалом*, що полягає у: виключенні цілеспрямованого вивчення іншомовної фонетики і граматики; необхідності розширення словникового запасу як стандартною, так і експресивною лексикою; активізації нової лексики не в тренувальних вправах, а в реальній мовленнєвій комунікації в усіх видах мовленнєвої діяльності; виключенні тренувальних вправ для підготовки до реального читання, письма, говоріння й аудіювання; *самостійне визначення смислового змісту* шляхом розширення меж запрограмованої тематики до рівня реальних потреб та інтересів її вивчення студентами, а також задоволення індивідуальних запитів кожного в удосконаленні своїх іншомовних лінгвомовленнєвих можливостей; *самостійне*

структурування змісту навчання іноземної мови шляхом зміщення уваги студентів із навчально-мовленнєвої роботи, що домінує на організованих викладачем заняттях, на реально мовленнєву діяльність у всіх формах її прояву: в читанні, письмі та говорінні. Саме така реально мовленнєва поведінка студентів у позааудиторний час дозволяє їм без додаткових часових витрат на умовно мовленнєве тренування досягати позитивних результатів, що відповідають їхнім потребам; *самостійний вибір методів навчання* ґрунтується на можливості їх пристосування до індивідуальних здібностей студентів та на можливості отримання результатів навчання за найкоротший термін; *самоконтроль результатів навчання*, який полягає не тільки у збільшенні лінгвістичних знань і вмінь, а й тих, що пов'язані з їхньою загальноосвітньою чи професійною діяльністю.

Установлено, що процес самонавчання ґрунтується на рефлексивній активності його ініціаторів, що виявляється: *в педагогічному аспекті* – в самостійному цілепокладанні, виборі власної освітньої траєкторії; набутті знань з різних дисциплін, що доповнюють одна одну за своїм смисловим змістом; самоконтролі й самоаналізі результатів навчання; *у лінгвістичному аспекті* – в усвідомленому засвоєнні мовних явищ, самостійній організації їх тренування в мовленнєвій діяльності: від актуально усвідомлюваних мовних операцій до свідомо контрольованих мовленнєвих дій; *у мовленнєвому аспекті* – у тактиці мовленнєвої поведінки, що виявляється в самостійному вирішенні не лише лінгвістичних, а й пізнавально-професійних завдань.

У другому розділі «Методика розвитку вмінь самонавчання англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей у процесі позааудиторної роботи» визначено види процесу самонавчання англійської мови, якими є читання автентичних першоджерел і написання тематичних доповідей з їх подальшим викладом; розроблено лінгводи-

дактичні моделі самонавчання англійської мови у процесах читання й письма і відповідні алгоритми їх реалізації.

Ці моделі складаються з таких взаємопов'язаних ланок: цілей, елементів предмета, компонентів змісту, методів і результатів самонавчання. Кожна з них базується на змісті попередньої і передбачає зміст наступної. При цьому остання ланка не є завершенням процесу самонавчання (він нескінченний), а лише свідченням того, що він готовий до продовження на новій ланці лінгво-змістового наповнення.

Відповідно до першої моделі студенти самостійно визначали дев'ять цілей самонавчання, а саме: систематизувати наявні знання й програмувати результат самонавчання; відібрати необхідний друкований матеріал для набуття пізнавальних (професійних, наукових) знань з проблеми, що вивчалася; навчитись ознайомлювального читання для більш детального осмислення прочитаного і відбирати ті частини тексту, які в подальшому могли стати основою для складання вторинного тексту; навчитись вивчального читання для глибокого осмислення кожного речення тексту, з яких він складався; створювати власні тексти у зв'язку із заданою темою з уривків переглянутих текстів з урахуванням таких вимог: логіки викладу думки, повноти вилученої під час читання інформації, логічного та смислового взаємозв'язку всіх абзаців тексту, використання типових для цього жанру стилістичних одиниць, характерних для автентичного мовлення; коротко викладати основну інформацію зі самостійно складеного тексту у вигляді анотацій і резюме; детально викладати зміст складеного тексту, а також аналізувати наявну в ньому інформацію; викладати прочитане у власній інтерпретації; самостійно оцінювати всю зроблену роботу.

Реалізуючись, ці цілі забезпечували студентам можливість читання англійських першоджерел та складання на їх підставі вторинних текстів, що узагальнювали прочита-

ний зміст. Провідним умінням при цьому стає здатність відбирати найбільш важливий смисловий матеріал з проблеми, що вивчається, й викладати його за допомогою логічного компонування уривків прочитаного.

Алгоритм методичних дій (у подальшому – АМД) для досягнення першої мети полягав у: написанні тез у вигляді окремих речень, що включали відому інформацію з відповідної теми під рубрикою «I KNOW»; написанні тез у вигляді окремих фраз у зв'язку з тією інформацією з теми, яку бажано було б отримати під рубрикою «I'D LIKE TO KNOW».

АМД для досягнення другої мети полягав у: написанні ключових слів за запрограмованим матеріалом; почерговому введенні кожного ключового слова у програму комп'ютера та роздрукуванні на підставі їх значень відповідних текстів; перегляді відібраних текстів з метою розуміння загального змісту і виділення в них змісту, що цікавить; записі заголовків текстів, отриманих з інших джерел (газет, журналів) та їх уведенні у програму комп'ютера для перекладу на рідну мову; перегляді відібраних за заголовками текстів і виділенні в них тих місць, які є важливими для розкриття теми, що вивчається.

АМД для досягнення третьої мети полягав у: повторному читанні виділених частин текстів для уточнення як їх загального значення, так і окремих змістових деталей; систематизації вдруге прочитаного матеріалу за запрограмованими підтемами; записі на додатковому аркуші паперу цікавої, але раніше непередбачуваної інформації; систематизації матеріалу за додатковими підтемами.

АМД для досягнення четвертої мети полягав у: детальному ознайомленні з кожним уривком відібраного матеріалу; виокремленні в кожному з них незнайомих лінгвістичних явищ, але можливих для самостійної семантизації за допомогою мовної та контекстуальної здогадки;

записі перекладу цих мовних явищ для розширення свого словникового запасу і самовдосконалення культури мовлення; закресленні в уривках зайвих, на думку студента, деталей, що ускладнюють сприймання загального сенсу.

АМД для досягнення п'ятої мети полягав у: написанні короткого вступу до тексту, що створювався; розподілі відібраних уривків за домінуючим змістом усередині кожної смислової групи; усуненні повторів однієї й тієї самої інформації; поєднанні речень з однієї підтеми з урахуванням їх лінгвістичного взаємозв'язку.

АМД для досягнення шостої мети полягав у: написанні основних смислових віх складеного тексту у вигляді словосполучень, стверджувальних речень чи запитань, поданих у логічній послідовності та програмуванні обсягу висловлювань; письмовому, а потім усному викладі основного змісту створеного тексту.

АМД для досягнення сьомої мети полягав у: семантизації за допомогою словника тих мовних складових тексту, що не отримали належного еквівалента рідною мовою; читанні всього тексту з концентрацією уваги на деталях його змісту; написанні деталізуючих запитань до тексту, які за своєю формою повинні були бути або спеціальними або альтернативними; письмових, а потім усних відповідях на самостійно поставлені запитання; детальному викладі тексту без будь-яких опор; аналізі змісту прочитаного за смисловими віхами тексту (ключовими словосполученнями, реченнями, запитаннями).

АМД для досягнення восьмої мети полягав у: підкреслюванні в кожному абзаці тексту тих частин речень, які можуть бути викладені в іншому лінгвістичному варіанті; доборі до кожного підкресленого висловлювання варіанту його синонімічної заміни; написанні тексту в його інтерпретованій формі; підкреслюванні в тексті тих його смислових частин, що потребували додаткового роз'яснен-

ня і коментарів; написанні до кожної підкресленої частини її власного трактування; відтворенні тексту з використанням власних коментарів й у власній інтерпретації викладених у ньому фактів.

АМД для досягнення дев'ятої мети полягав у: письмових відповідях на самостійно поставлені запитання під рубрикою «I'D LIKE TO KNOW», що програмувалися до початку виконання методичних дій із самонавчання англійської мови за вищезазначеним алгоритмом; написанні речень, що містять непередбачено отриману інформацію; підрахунку кількості щойно здобутої смислової інформації з теми, що вивчається, засобами англійської мови; підрахунку приросту щойно здобутої лінгвістичної інформації.

Відповідно до другої моделі студенти самостійно визначали десять цілей самонавчання, а саме: переглядати друкований матеріал і відбирати той, що відповідає темі доповіді; осмислювати відібраний матеріал, що дозволяє набуття знань нової смислової інформації і знань нових мовних явищ, за допомогою яких ця інформація виражена; осмислювати нову змістову й лінгвістичну інформацію; аргументовано подавати нові смислові відомості у реченнях, які доводять інформацію, що неоднозначно сприймається; критично аналізувати отриману інформацію, виражати перспективи розвитку ідей, викладених у доповіді; узагальнювати викладене й робити відповідні висновки; викладати доповідь в усній формі з приверненням уваги до її основного змісту; відповідати на запитання слухачів і вести дискусію з ними; самостійно оцінювати результати навчальної діяльності шляхом визначення приросту освітніх знань і лінгвістичних умінь.

Реалізуючись, ці цілі забезпечували студентам можливість самостійного написання тематичних доповідей на підставі відібраної смислової інформації. Провідним умін-

ням при цьому стає здатність самостійно створювати новий пізнавально-професійний текст у формі доповіді та викладати її.

АМД для досягнення першої мети полягав у: осмисленні всього того, що відомо з проблеми, яка вивчається, і написанні тез у вигляді окремих речень, що містять відому інформацію під рубрикою «I KNOW»; написанні тез у вигляді окремих фраз з інформації, яка цікавить, під рубрикою «I'D LIKE TO KNOW»; перегляді відповідного матеріалу і відборі важливої інформації (на розсуд того, хто пише) за заголовками автентичних текстів чи ключовими словами; семантизації незнайомих мовних явищ на підставі мовної та контекстуальної здогадки.

АМД для досягнення другої мети полягав у: повторному, вивчальному читанні кожного відібраного уривка і семантизації за допомогою перекладу тих мовних явищ, які не вдалося зрозуміти на підставі мовної та контекстуальної здогадки; короткому письмовому викладі змісту кожного відібраного уривка з позначенням усіх бібліографічних даних; сортуванні отриманих матеріалів за змістом: що відповідає; що не відповідає думці автора.

АМД для досягнення третьої мети полягав у: поєднанні наявних та щойно здобутих знань у нові семантичні блоки; компонуванні отриманих блоків у попередній варіант доповіді, що готується; читанні складеного тексту в його першому варіанті.

АМД для досягнення четвертої мети полягав у: виборі зі словника додаткового мовного матеріалу, за допомогою якого можна підтвердити думки інших авторів; написанні посилок з позитивними коментарями; написанні вдосконаленого варіанту доповіді з використанням результатів попередньої роботи; читанні складеної доповіді в її першому вдосконаленому варіанті.

АМД для досягнення п'ятої мети полягав у: виборі зі

словника додаткового мовного матеріалу, за допомогою якого можна спростувати думки інших авторів; написанні посилань та критичних коментарів до них; написанні вдосконаленого варіанту доповіді з використанням результатів попередньої роботи; доповненні попереднього варіанту доповіді реченнями, в яких висловлюється власна позиція студента; читанні складеної доповіді в її другому вдосконаленому варіанті.

АМД для досягнення шостої мети полягав у: виборі зі словника додаткового мовного матеріалу, за допомогою якого можна виразити перспективи вирішення досліджуваної проблеми; написанні всіх необхідних (на розсуд того, хто пише) речень гіпотетичного характеру; написанні вдосконаленого варіанту доповіді, що містить речення: що підтримують думку інших авторів; що критикують позицію інших авторів і виражають свій варіант вирішення проблеми; гіпотетичного характеру, що дозволяють уявити вирішення досліджуваної проблеми в динаміці її розвитку.

АМД для досягнення сьомої мети полягав у: написанні розгорнутого вступу до доповіді, що розкриває актуальність і значущість зазначеної теми; читанні подумки всієї доповіді з метою лінгвістичного та смислового коригування тих речень, що потребують його на думку автора; перевірки під час читання логічного переходу від формулювання однієї думки до іншої; усунення повторів одних і тих самих думок, якщо вони наявні; написанні висновків до доповіді з відповідними пропозиціями автора; перевірки коректного й нормативного написання посилань і списку використаних джерел наприкінці доповіді.

АМД для досягнення восьмої мети полягав у: написанні плану викладу думок в його короткому й розгорнутому варіантах; усному викладі тематичної доповіді іноземною мовою; зверненні до слухачів для перевірки їхнього ро-

зуміння найбільш складних частин інформації, що викладається.

АМД для досягнення дев'ятої мети полягав у: відповідях на запитання слухачів; викладі своєї думки з проблем, що є найбільш дискусійними; прослуховуванні думок аудиторії з окремих частин доповіді та їх аргументованому обговоренні.

АМД для досягнення десятої мети був адекватний АМД досягнення дев'ятої мети першої моделі, тобто студенти повинні вміти самостійно визначати приріст смислової та лінгвістичної інформації.

Відтак, подані алгоритми методичних дій із самонавчання англійської мови у процесах читання й письма відображають реальні кроки студентів з їхнього самостійного вдосконалення не тільки лінгвістичних засад мови, що вивчається, а й їхніх загальних та професійних знань.

У третьому розділі «Експериментальна апробація методики розвитку вмінь самонавчання англійської мови у процесі позааудиторної роботи» перевірялась ефективність розробленої методики шляхом проведення педагогічного експерименту.

Констатувальний етап полягав у виявленні у студентів рівня розвитку вмінь самостійного вдосконалення іншомовного мовлення шляхом читання додаткової англійської літератури в межах тематики, що вивчалася, та складання на її підставі власних вторинних текстів.

Цей етап здійснювався на базі Державного закладу ПН-ПУ імені К. Д. Ушинського та Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського й охопив 317 учасників.

Учасники констатувального етапу експерименту вивчали англійську мову за підручниками різних авторів (Р. Мартинової, Ж. Лелиці; В. Аракіна; Т. Дроздової), відповідно до методичного змісту яких, вони засвоювали

елементи самонавчання. Організація їхнього навчання відповідала вимогам Болонського процесу і передбачала 144 години навчального часу на аудиторну роботу і 72 години на самонавчання. Останнє здійснювалося шляхом читання текстів з інтегрованого курсу Р. Мартинової, Л. Постової «Історія давніх цивілізацій»: у позааудиторний час.

По закінченні вивчення кожної теми експериментатором фіксувався рівень становлення їхніх іншомовних мовленнєвих умінь і тематичних знань за такими критеріями: **високий** – за наявності від 10-ти і більше фактів нової смислової інформації, поданої з уживанням нової лексики і нових стилістичних зворотів граматично правильно, логічно, послідовно й аргументовано та адекватною мовленнєвою реакцією на будь-яку кількість запитань і зауважень слухачів, що характеризується переконливістю й упевненістю у своїй думці; **достатній** – за наявності від 7-ми до 9-ти фактів нової смислової інформації, поданої з уживанням нової лексики і нових стилістичних зворотів, відносно правильної граматики, не порушеної логіки викладу думок й адекватною мовленнєвою реакцією на 5-7 запитань і зауважень слухачів; **середній** – за наявності від 4-х до 6-ти фактів нової смислової інформації, поданої з уживанням нової лексики й відносно правильної граматики, не порушеної логіки викладу думок й відносно адекватною мовленнєвою реакцією на 3-4 запитання й зауваження слухачів; **низький** – за наявності не більше 3-х фактів нової смислової інформації, поданої хоча й з помилками, але у формі, що сприймається; **невизначений** – за відсутності фактів нової смислової інформації чи її поданню у формі, що не сприймається.

За результатами констатувального етапу експерименту було виявлено, що з 100% студентів, які брали у ньому участь, 30% не тільки не володіли вміннями самостійної роботи з удосконалення своїх іншомовних знань, але й не

мали таких знань взагалі. 45% змогли вимовити (на підставі читання) по декілька правильно оформлених в мовному відношенні речень. 15% та 10% виявили середній та достатній рівні відповідно. Високий рівень не був зафіксований у жодного зі студентів.

Формувальний етап експерименту відбувався на тих самих факультетах, але з тією частиною студентів, яка на констатувальному етапі виявила невизначений та низький рівні розвитку вмінь іншомовного самонавчання. Відтак, в контрольні групи входили 15% студентів, які на констатувальному етапі продемонстрували середній рівень зазначених умінь, 10% - достатній рівень та 25% - низький рівень цих же вмінь.

Студенти контрольних груп продовжували розвивати вміння іншомовного самонавчання ти же методичним шляхом, який запроваджувався до початку проведення експерименту. Студенти експериментальних груп розвивали зазначені вміння за експериментальною методикою, ефективність якої підлягала перевірці.

Експеримент здійснювався на матеріалі інтегрованого курсу Р. Мартинової, Л. Постової «Історія давніх цивілізацій». Студенти експериментальних і контрольних груп вивчали на заняттях під керівництвом викладача перші три теми з цього курсу. У процесі самостійної роботи вдома вони повинні були вдосконалити свої лінгвістичні і освітні знання за цією ж тематикою. Результати розвитку їхніх умінь іншомовного самонавчання представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати розвитку вмінь іншомовного самонавчання в процесі читання студентів експериментальних і контрольних груп

Кількість	Групи	Рівні	Результати
-----------	-------	-------	------------

студентів			розвитку вмінь у % відношен- ні
159	ЕГ	високий	15%
		достатній	20%
		середній	40%
		низький	20%
		невизначений	5%
158	КГ	високий	18%
		достатній	24%
		середній	32%
		низький	14%
		невизначений	12%

Отримані дані свідчать, що ті студенти, які на констатувальному етапі експерименту виявили вищий рівень розвитку вмінь, покращили їх на незначний відсоток, у цілому на 7%. Ті ж студенти, які на констатувальному етапі експерименту виявили нижчий рівень розвитку вмінь покращили їх на 19%. Але той факт, що 25% із них так і не оволоділи вміннями іншомовного самонавчання в процесі читання, обумовив необхідність удосконалення нашої методики.

На основі аналізу причин недостатньо високого збільшення мовних знань і мовленнєвих умінь у процесі іншомовного самонавчання, а також на основі виявлених мовних і мовленнєвих помилок у контрольних роботах студентів, ми запропонували удосконалити нашу методику наступними вправами, які потрібно виконувати під керівництвом викладача.

Вправи містили такі завдання: **читати речення з незнайомими словами і**: перекладати їх на рідну мову без допомоги словника; замінювати незнайомі мовні явища знайомими, але такими, що обов'язково зберігають те саме

значення; перефразувати речення; **читати уривки з автентичних художніх текстів і:** відповідати на запитання; висловлювати своє ставлення до прочитаного; добирати до поданих викладачем текстових заголовків матеріали, які поглиблювали б зміст прочитаного; **знаходити за одиницю часу (45 хвилин) у мережі Інтернет інформацію**, викладену англійською мовою, за ключовими словами і компонувати її у зв'язний текст; **читати заготовлені викладачем матеріали англійською мовою з проблем, що відповідають їхній професійній діяльності і:** обґрунтовано погоджуватись із прочитаним; обґрунтовано не погоджуватись із прочитаним; пропонувати свій варіант вирішення проблеми; **знаходити в поданих викладачем наукових текстах інформацію, що цікавить, і:** уточнювати викладені факти; узагальнювати викладені факти в самостійні висновки; зіставляти викладені факти з раніше відомими.

Після виконання цих вправ зі студентами експериментальних груп було продовжено проведення формувального етапу експерименту, але вже на основі наступних трьох тем з інтегрованого курсу «Історії давніх цивілізацій». У ньому брали участь ці ж самі студенти контрольних та експериментальних груп. Перші – удосконалювали вміння іншомовного самонавчання в позааудиторний час у звичайному для них режимі; другі – за експериментальною методикою, що була удосконалена. Результати розвитку їхніх умінь іншомовного самонавчання в процесі читання представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Результати розвитку умінь іншомовного самонавчання в процесі читання студентів експериментальних і контрольних груп після удосконалення експериментальної методики

Кількість студентів	Групи	Рівні	Результати розвитку вмінь у % відношенні
159	ЕГ	високий	21%
		достатній	24%
		середній	40%
		низький	12%
		невизначений	3%
158	КГ	високий	18%
		достатній	26%
		середній	37%
		низький	9%
		невизначений	10%

Дані цього етапу експерименту підтверджують правомірність вибраних нами методів удосконалення експериментальної методики, тому що ті студенти, які на констатувальному етапі експерименту виявили невизначений та низький рівні розвитку вмінь іншомовного самонавчання в процесі читання, на цьому етапі продемонстрували вищий рівень умінь, ніж ті студенти, які на початку добре володіли іноземною мовою.

Цей факт дає підстави вважати розроблений алгоритм методичних дій ефективним не тільки для розвитку вмінь іншомовного самонавчання в процесі читання, а й для вдосконалення вмінь володіння іноземною мовою взагалі, тому що в середньому кожен студент експериментальних груп зміг вимовити по 27 речень, правильно оформлених у мовному відношенні, за заданими темами. Нових фактів у них було в середньому 15 на одну людину. Свій словниковий запас вони збільшили в середньому на 16 лексичних одиниць, а їхнє мовлення збільшилося на 7,5 стилістичних зворотів.

Далі перевірялась ефективність алгоритму методичних дій із самонавчання англійської мови в процесі письма зі студентами експериментальних груп.

Відповідно до цього алгоритму студенти готували доповіді за темами, які пов'язані з їхньою майбутньою спеціальністю.

Після написання доповідей експериментатором фіксувався рівень їхніх іншомовних мовленнєвих умінь і тематичних знань за критеріями, які дані в дисертації на с. 131.

Результати засвідчили, що високий рівень виявили 18% учасників експерименту, середнього рівня досягли 48% із них, достатній рівень був продемонстрований 29% студентів, низький – 5%.

У той же час студенти контрольних груп, які розвивали вміння іншомовного самонавчання в процесі письма звичайним для них методичним шляхом, продемонстрували такі результати. Високого рівня досягли 9% з них. Достатній рівень виявили 20%. Середній рівень було зафіксовано у 48%. Низький – у 11%. На невизначеному рівні залишилося 12% опитаних.

Одержані дані дозволили вважати висунуту гіпотезу підтвердженою, а розроблену методику ефективною.

Проведене дослідження дало підстави дійти таких висновків:

1. Самонавчання є розгорнутим процесом, в якому студент бере на себе відповідальність за власне навчання, включаючи: встановлення цілей і визначення структури змісту самонавчання; розробку та планування навчальних дій; організацію й управління своєю діяльністю, а також оцінювання її результатів.

2. Лінгводидактичними особливостями процесу іншомовного самонавчання є: постановка узагальнених цілей, адекватних загальноосвітнім й частковим – відповідних до

дій, що самостійно плануються студентами; програмування навчальної роботи без цілеспрямованого вивчення фонетики й граматики; визначення змісту шляхом розширення меж запрограмованої тематики до рівня реальних інтересів студентів; структурування змісту навчання шляхом зміщення уваги з виконання тренувальних вправ на виконання мовленнєвих завдань; вибір методів навчання, відповідних до індивідуальних здібностей студентів; контроль результатів навчання шляхом визначення збільшення як мовленнєвих умінь, так і загальноосвітніх знань.

3. Проведений аналіз методів розвитку вмінь іншомовного самонавчання у вітчизняній та зарубіжній педагогіці дозволив установити, що жоден з них не передбачає реальної самостійної роботи з удосконалення набутих мовних та мовленнєвих навичок і вмінь у позааудиторний час. Цей недолік компенсується інтегрованим навчанням будь-якого освітнього чи професійно-орієнтованого курсу засобами іноземної мови. Такий вид педагогічної інтеграції забезпечує створення штучного мовного середовища, в якому домінуючою є пізнавально-професійна діяльність, а іншомовна мовленнєва – обслуговуючою.

4. Обґрунтовано, що основним способом прояву іншомовного самонавчання є рефлексивна активність ініціаторів самонавчання, що виявляється: *в педагогічному аспекті* – в самостійному цілепокладанні, виборі власної освітньої траєкторії; набутті знань із різних дисциплін, що доповнюють одна одну за своїм змістом; самоконтролі й самоаналізі результатів навчання; *у лінгвістичному аспекті* – в усвідомленому засвоєнні мовних явищ, самостійній організації їх тренування в мовленнєвій діяльності – від актуально усвідомлюваних мовних операцій до свідомо контрольованих мовленнєвих дій; *у мовленнєвому аспекті* – у тактиці мовленнєвої поведінки, коли студенти

у процесі говоріння приймають не тільки лінгвістичні рішення щодо форми вираження думок, а й рішення щодо змістового наповнення висловлювання.

5. Визначено види процесу самонавчання англійської мови, якими є читання автентичних першоджерел і написання тематичних доповідей із їх подальшим викладом.

6. Розроблено дві лінгводидактичні моделі розвитку самонавчання англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей у процесах читання та письма. Відповідно до першої моделі студенти самостійно визначають дев'ять взаємопов'язаних цілей навчання, що поступово ускладнюються й які, реалізуючись, забезпечують їм можливість читання англійськомовних першоджерел і складання на їх підставі вторинних текстів, що поглиблюють та розширюють їхні знання з тематики, що вивчається. Провідним умінням при цьому стає здатність відбирати найбільш важливий словесний матеріал з проблеми, що вивчається, і компонувати його.

7. Виявлено, що відповідно до другої моделі студенти самостійно визначають десять взаємопов'язаних цілей навчання, що поступово ускладнюються й які, реалізуючись, забезпечують їм можливість самостійного написання тематичних доповідей на підставі відібраної смислової інформації, що підлягає аргументованому схваленню, критичному аналізу, гіпотетичному розвитку. Провідним умінням при цьому стає здатність до самостійної тематичної творчості.

8. Доведено, що алгоритм методичних дій для досягнення дев'яти цілей самонавчання англійської мови шляхом читання включає в себе такі види самостійної роботи: відбір текстів за заголовками і ключовими словами; вибір частин текстів відповідно до тематики, що вивчається; семантизація прочитаного; лінгвістичний та словесний взаємозв'язок речень і абзаців; складання анотацій та ре-

зюме за прочитаним матеріалом; перефраз речень; підсумок результатів самостійної навчальної діяльності.

9. Доведено, що алгоритм методичних дій для досягнення десяти цілей самонавчання англійської мови шляхом написання і презентації тематичних доповідей включає в себе такі види самостійної роботи: вибір змісту за заголовками і ключовими словами; семантизація мовного матеріалу за допомогою словника і перевірка розуміння змісту відібраних уривків; виклад нового змісту з використанням явищ, що вивчаються і які вивчалися раніше; виклад думки, що збігається і не збігається з авторською; пропонування своїх варіантів вирішення проблем; узагальнення змісту, що викладається у доповіді; складання плану і тез усного викладу написаного; відповіді на запитання слухачів; визначення збільшення тематичних знань та лінгвістичних умінь.

10. Встановлено, що використання розробленої методики дозволило досягти збільшення у студентських експериментальних групах: мовленнєвих умінь під час читання автентичних текстів на 22 %; професійних знань на 15 %; мовленнєвих умінь під час написання науково-тематичних доповідей на 34 %; професійних знань на 17 %.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

1. Кордонова А.В. Психологический аспект развития творческой и рефлексивной активности / А.В. Кордонова // «Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д. Ушинського»: зб. наукових праць. – Одеса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2007. – № 1-2. – С. 157-166.

2. Кордонова А.В. Развитие творческой активности студентов в процессе обучения иноязычной речи / А.В. Кордонова // «Наука і освіта»: науково-практичний журнал. – Одеса: Південний науковий центр НАПН України, 2007. – №3. – С. 138-141.

3. Кордонова А.В. Особенности развития рефлексивной активности студентов в процессе изучения иностранных языков / А.В. Кордонова // «Наука і освіта»: науково-практичний журнал. – Одеса: Південний науковий центр НАПН України, 2008. – № 4-5. – С. 93-96.

4. Кордонова А.В. Развитие рефлексивной активности студентов с учётом их возрастных и индивидуальных особенностей / А.В. Кордонова // «Науковий вісник ПДПУ імені К.Д.Ушинського»: зб. наукових праць. – Одесса: ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2008. – № 4-5. – С. 234-240.

5. Кордонова А.В. Определение понятия «самообразование» в философско-педагогическом аспекте / А.В. Кордонова // «Наука і освіта»: науково-практичний журнал. – Одеса: Південний науковий центр НАПН України, 2010. – № 1-2. – С.129-132.

6. Кордонова А.В. Лингводидактические особенности процесса иноязычного самообучения / А.В. Кордонова // «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка». – Тернопіль, 2012. – № 3. – С. 86-90.

7. Кордонова А.В. Лингводидактическая модель процесса иноязычного самообучения студентов гуманитарных специальностей [Электронный ресурс] / А.В. Кордонова // Современные проблемы науки и образования. – 2013. - №3- режим доступа: [http: www.science-education.ru/](http://www.science-education.ru/) 109-9320. 29.05.2013.

8. Кордонова А.В. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности студентов на основе развития их творческой и рефлексивной активности: тези міжнар. наук-практ. конф. [«Теорія і практика формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ»], (26-29 червня 2008 р.). – Одеса: Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. 2008. – С. 25-27.

9. Кордонова А.В. Определение понятия «самообучение» как структурного компонента процесса самообразования личности: материалы междунар. науч.-практ. конф. [«Теоретические и методологические проблемы современного образования»], (18-20 октября 2010 г.). – М., 2010. – С. 159-162.

10. Кордонова А.В. Самообучение иностранному языку студентов гуманитарных факультетов: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. [«Комунікативно-когнітивний підхід до викладання філологічних і психолого-педагогічних дисциплін»], (25 лютого 2011 р.). – Ялта, Євпаторія: РВВ КГУ; ЕІСН КГУ, 2011. – С. 104-106.

11. Кордонова А.В. Самообучение иностранным языкам в условиях становления новой образовательной парадигмы: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. [«Науково-дослідна робота у вищих навчальних закладах: досвід та проблеми»], (20-21 жовтня 2011 р.). – Одеса: ПН-ПУ імені К.Д. Ушинського, 2011. – С. 75-78.

12. Кордонова А.В. Особенности проявления творческой активности студентов в процессе самообучения иноязычной речи: тези міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [«Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД»], 29-30 червня 2013 р. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 113-115.

13. Мартинова Р.Ю., Кордонова А.В. Global environmental problems of today and ways to solve them: навчально-методичний посібник / Р.Ю. Мартинова, А.В. Кордонова.- Одеса: Друк Південь, 2010. – 124 с.

АНОТАЦІЯ

Кордонова А. В. Розвиток умінь самонавчання англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей у процесі позааудиторної роботи. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і

методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», Одеса, 2014.

У дисертаційному дослідженні уточнено сутність поняття «іншомовне самонавчання» та встановлено його лінгводидактичні особливості. Проведено аналіз методів розвитку вмінь іншомовного самонавчання у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. Обґрунтовано роль творчої і рефлексивної активності студентів у процесі іншомовного самонавчання. Виявлено види іншомовного самонавчання і спроектовано лінгводидактичні моделі їх реалізації. Розроблено алгоритми методичних дій з розвитку вмінь самонавчання англійської мови у процесах читання та письма й перевірено ефективність створеної методики.

Ключові слова: самонавчання, іноземні мови, рефлексивна активність, творча активність, лінгводидактична модель, алгоритми методичних дій, автентичні тексти, тематичні доповіді.

АННОТАЦІЯ

Кордонова А. В. Развитие умений самообучения английскому языку студентов гуманитарных специальностей в процессе внеаудиторной работы. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). - Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, 2014.

В диссертации рассмотрена проблема развития умений иноязычного самообучения студентов гуманитарных факультетов во внеаудиторное время.

В ходе исследования определено понятие «иноязычное самообучение» является развернутым процессом, в котором студент берет на себя ответственность за собственное

обучение, включая: постановку целей и определение структуры содержания самообучения; разработку и планировании учебных действий; организацию и управление своей деятельностью, а также оценивания её результатов.

Установлены лингводидактические особенности процесса иноязычного самообучения, проявляющиеся в постановке обобщенных целей, адекватных общеобразовательным и частным, которые соответствуют самостоятельно планируемыми действиями студентов; программирование учебной работы без целенаправленного изучения фонетики и грамматики; определение содержания путем расширения границ запрограммированной тематики до уровня реальных интересов студентов; структурирование содержания обучения путем смещения внимания с выполнения тренировочных упражнений на выполнение речевых заданий; выбор методов обучения, которые соответствуют индивидуальным способностям обучаемых; контроль результатов самообучения путем определения прироста как речевых умений, так и общеобразовательных знаний.

Выявлены виды иноязычного самообучения. Ими являются чтение аутентичных первоисточников и написание тематических докладов с их последующим изложением. На основании этого разработаны лингводидактические модели их реализации.

В соответствии с первой моделью студенты самостоятельно выдвигают девять постепенно усложняющихся и взаимосвязанных целей обучения, которые, реализуясь, обеспечивают им возможность чтения англоязычных первоисточников и составление на их основе вторичных текстов. Ведущим умением при этом становится способность отбирать наиболее важный смысловой материал по изучаемой проблеме и компоновать его.

В соответствии со второй моделью студенты самостоятельно выдвигают десять постепенно усложняющихся и

взаимосвязанных целей обучения, которые, реализуясь, обеспечивают возможность написания тематических докладов на основе отобранной информации, подвергающейся: а) аргументированному одобрению; б) критическому анализу; в) гипотетическому развитию. Ведущим умением при этом становится способность самостоятельного тематического творчества.

Реализация целей иноязычного самообучения, выдвинутых в первой лингводидактической модели осуществлялась посредством алгоритмизированного выполнения следующих действий: самостоятельного отбора текстов по заголовкам и ключевым словам; самостоятельного выбора частей текстов в соответствии с изучаемой тематикой; самостоятельной семантизации прочитанного; лингвистической и смысловой взаимосвязи предложений и абзацев; составления аннотаций и резюме по прочитанным материалам; самостоятельного перефразирования предложений; самостоятельного подведения результатов своей учебной деятельности.

Достижение целей иноязычного самообучения, выдвинутых во второй лингводидактической модели, осуществлялось посредством алгоритмизированного выполнения следующих действий: выбора содержания по заголовкам и ключевым словам; семантизации языкового материала при помощи словаря; изложения нового содержания с использованием изучаемых и знакомых языковых явлений; изложения точки зрения, совпадающей с авторской; изложения точки зрения, противоречащей авторской; выдвижения своих вариантов решения рассматриваемых проблем; обобщения излагаемого содержания и подведения итогов; устного изложения написанного; ответа на вопросы аудитории; определения прироста тематических и лингвистических знаний.

Для проверки эффективности разработанной методики в ходе формирующего эксперимента использовались пред-

ложенные нами критерии определения качественных и количественных показателей становления развиваемых иноязычных речевых умений и профессиональных знаний в процессах чтения аутентичных текстов и написания научно-тематических докладов.

Полученные экспериментальные данные подтвердили эффективность разработанной методики развития умений самообучения английскому языку студентов гуманитарных специальностей в процессе внеаудиторной работы. В целях эффективного применения разработанной методики в учебном процессе сформулированы методические рекомендации по иноязычному самообучению для студентов гуманитарных специальностей.

Ключевые слова: самообучение, иностранные языки, рефлексивная активность, творческая активность, лингводидактическая модель, алгоритмы методических действий, аутентичные тексты, тематические доклады.

RESUME

Kordonova A. V. – Developing English Language Self-learning Skills in Students of the Humanities in Out-of-class Work. - Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies. Speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching: Germanic Languages. – State Institution “South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinskiy”, Odessa, 2014.

The thesis focuses on the problem of developing English language self-learning skills in students of the Humanities in out-of-class work. The concept «English Language Self-learning» has been defined; the linguo-didactic peculiarities of the

process have been established; the methods of developing self-learning skills in foreign languages in domestic and foreign pedagogy have been analyzed; the role of the students' creative and reflexive activities in the process under study has been proved; the kinds of foreign language self-learning have been specified; the linguo-didactic models of their realization have been elaborated; the algorithms of methodical actions for the development of the skills under study while reading and writing have been worked out; the effectiveness of the suggested methodology has been verified, practical recommendations as for the development of English language self-learning skills in students of the Humanities in out-of-class work have been developed.

Key words: self-learning, foreign languages, reflexive activity, creative activity, linguo-didactic model, algorithms of methodical actions, authentic texts, thematic presentations.

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д. УШИ-
НСЬКОГО»

КОРДОНОВА АЛЛА ВІКТОРІВНА

УДК 378.147+378+811.111

**РОЗВИТОК УМІНЬ САМОНАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТА-
РНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПОЗААУДИ-
ТОРНОЇ РОБОТИ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор,

член-кореспондент НАПН України
МАРТИНОВА Раїса Юріївна,
 Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, завідувач кафедри західних і східних мов та методики їх навчання.

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор

БІГИЧ Оксана Борисівна,
 Київський національний лінгвістичний університет, професор кафедри методики викладання іноземних мов;

кандидат педагогічних наук, доцент
БОДНАР Світлана Вікторівна,
 Одеський інститут фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін.

Захист відбудеться «24» лютого о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «24» січня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
І.О. Татарина